

Europa segrestada

De totes les amenaces proferides per l'estat espanyol contra el procés democràtic català la més reiterada és la que vaticina que una Catalunya independent quedaria fora de la Unió Europea. Aquesta intimidació genèrica transmet un advertiment de fons: l'Estat ens diu que ell/ells farà/n tot el possible per boicotejar –“por los siglos de los siglos”– un hipotètic ingrés de la República catalana a la UE com a membre de ple dret. En resum, que passi el que passi faran tot el possible per dificultar i obstruir qualsevol projecte de futur que adopti democràticament Catalunya i que no comporti la renúncia a la sobirania nacional. Tota una incitació a la imaginació i al diàleg.

¿Per què Europa admet sense immutar-se que els seus estats, inclosos els més subvencionats i de tradició democràtica més precària, vagin fent el fatxenda atorgant i negant legitimitats europeistes com els convé? ¿Quina mena d'Europa és aquesta? Doncs és l'hereva actual de l'Europa de les guerres internes endèmiques i la de les grans aberracions i conflictes de la primera meitat del segle XX. És també, ben cert, l'Europa formalment democràtica de la posterior reconstrucció i del miracle econòmic; admirada i mitificada des de les misèries del franquisme. I és la de l'estat del benestar i del consum de masses; la de la combinació entre liberalisme de mercat i socialdemocràcia.

Però en la prefiguració i consolidació d'aquesta Europa s'ha imposat sempre la seva condició de conglomerat d'estats. Un conglomerat

desigual, jeràrquic. Un mecanisme per afavorir i prioritzar la integració de mercats. Un espai organitzat de gestió d'interessos de les elits. Un paraigua de protecció d'uns estats nació envellits i en retrocés en els escenaris globals. El paper galdós de la Unió en els conflictes internacionals recents n'és una demostració suficient.

Els vells imperis europeus, fatigats i erosionats després de la Segona Guerra Mundial, es van veure immersos en una etapa marcada per l'hegemonia nord-americana, la Guerra Freda i la descolonització política. És en aquest context d'independència d'antigues colònies i de liquidació de vincles imperials que es va encetar el projecte europeu. El procés es va posar en marxa integrant àrees econòmiques pròxi-

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

Ara els estats de la UE són un obstacle insalvable per a la identitat europea

mes, sense haver de carregar amb incomoditats com les endarrerides dictadures de la península Ibèrica. Se les acabarà incorporant quan hagin adaptat el seu règim polític i es disposin a fer els deures econòmics. Més tard, seran els països de l'Est, després de l'ensulsiada soviètica i coincidint amb la màxima pulsio privatitzadora neoliberal. De mica en mica, l'Europa bressol dels primers imperis globals gairebé extingits haurà donat pas a l'Europa teixida des d'uns estats –una part dels quals permanentment “euroescèptics”– encaboriats per la seva pèrdua d'influència. Progressivament relegats, aquests estats nació han tendit a veure la UE com un succedani on pair els efectes del poder perdut i buscar alguna rellevància en el context global.

VINCENT KESSLER / REUTERS

Els Estats Units s'havien articulat políticament molt abans, desvinculant-se d'Europa, sense haver d'aglutinar estats nació previs. Després de la seva guerra civil, la nova nació i la seva identitat es van poder desplegar des de l'emergent cultura de masses. La Unió Europea, en canvi, s'ha plantejat com una construcció des dels estats. Per això, ara, aquests mateixos estats –proveïdors d'identitats nacionals en exclusiva– són un obstacle insalvable per a l'aflorentament d'una identitat europea susceptible de ser compartida.

Ni la UE, ni els estats europeus, no han ajudat Catalunya en les seves reivindicacions democràtiques. Mai. Només entenen la lògica estatal; l'estat és la seva unitat de mesura universal. Raó suficient per reivindicar un estat català. Tenir-lo és necessari per existir. Abans de ser independents no ens ajudaran. I potser després tampoc. No podem menystenir la importància de la posició europea, tot i que la seva complicitat inicial serà amb l'estat espanyol. Però tampoc podem supeditar-hi els nostres objectius. Europa ens interessa i la volem; però no ens pot imposar la guia. Per això, en les eleccions del mes de maig, haurem d'arreglar-nos amb els que propugnen la construcció europea des d'una altra perspectiva. La que s'inspira més en la voluntat dels pobles que no pas en els interessos de les minories que controlen els estats. Les decisions col·lectives que hem de prendre són estrictament nostres. Un exercici de voluntat i de llibertat. Democràtic. Uns amenacen. Altres despisten. Nosaltres decidirem.